

РОЗДІЛ 3 – СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА РОБОТА З РІЗНИМИ КАТЕГОРІЯМИ НАСЕЛЕННЯ

УДК 37.013.42+371.14

НАУКОВО-МЕТОДИЧНА ПІДГОТОВКА СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ ДО ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ УЧНІВ У СИСТЕМІ ППО

Абрамова С.В., викладач

*Луганський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, вул.М.Берлінського, 9,
м. Київ, Україна*

abramova.72@list.ru

Зміст статті полягає в дослідженні особливостей науково-методичної підготовки соціальних педагогів до формування соціальної активності учнів у системі післядипломної педагогічної освіти. Автором розглянуто науково-теоретичні підходи до вивчення поняття «соціальна активність особистості», проаналізовано напрямки та зміст діяльності соціальних педагогів щодо формування соціальної активності учнів, охарактеризовано зміст науково-методичної підготовки соціальних педагогів у курсовий та міжкурсовий періоди в системі післядипломної педагогічної освіти.

Ключові слова: соціальна активність особистості, формування соціальної активності особистості, последипломное образование, социальная педагогика.

НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКАЯ ПОДГОТОВКА СОЦИАЛЬНЫХ ПЕДАГОГОВ К ФОРМИРОВАНИЮ СОЦИАЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ УЧАЩИХСЯ В СИСТЕМЕ ППО

Абрамова С.В.

*Луганский областной институт последипломного педагогического образования,
ул. М.Берлинского, 9, г. Киев, Украина*

abramova.72@list.ru

Содержание статьи состоит в исследовании особенностей научно-методической подготовки социальных педагогов к формированию социальной активности учащихся в системе последипломного педагогического образования. Автор раскрывает научно-теоретические подходы к изучению понятия «социальная активность личности», анализирует направления и содержание деятельности социальных педагогов по формированию социальной активности учащихся, характеризует содержание научно-методической подготовки социальных педагогов в курсовой и межкурсовой периоды в системе последипломного педагогического образования.

Ключевые слова: социальная активность личности, формирование социальной активности личности, последипломна освіта, соціальна педагогіка.

SCIENTIFIC METHODOLOGICAL PREPARATION OF SOCIAL TEACHERS FOR THE FORMATION OF SOCIAL ACTIVITY OF PUPILS IN POSTGRADUATE EDUCATION

Abramova S.

Lugansk Regional Teachers' Training Institute, M. Berlinskogo str., 9, Kyiv, Ukraine

abramova.72@list.ru

Fundamental changes in the economic, political and social spheres of society that took place in this country at the turn of the XX-XXI century caused certain changes in the education system.

As it began in the 90s of the last century, the process of reforming education due to some objective circumstances did not lead to the effective implementation of social functions inherent to the system of

education. This primarily relates to its social and cultural functions: transmitting and distribution of culture and socialization of the younger generation. The reasons for this are fairly obvious: transient and unstable state of the society, aggravated by the socio-economic crisis, on the one hand, and on the other hand by the conflict of values and social division of society .

This situation has a particularly painful impact on the upbringing and education of youth. Today, the process of socialization of children and adolescents is predominantly spontaneously. The decreased positive impact of such social institutions as family, social organizations, and community. Millions of children were neglected and left to their own. The certain vacuum, which was created, generated child negligence and homelessness, which led to an increase of crime rate, and drug abuse among children.

These negative trends are confronted by the active position of the significant part of scientists, who are developing new technologies, methods and practices of democratic education and humanistic education of children and social workers, who try to create the conditions for the formation and development of students and their socialization.

One of the ideas included in modern educational policy has become socially-oriented education, which is the concept of community-based opportunities for active interaction between citizens, schools and organizations in solving certain problems of social life. School and the local community in this system are parties of natural and mutually beneficial social partnership. At the same time school as one of the most stable social institutions of society builds around itself the structures of civil society and successfully solves problems involving educational resources of the community.

Organization of interaction of school and the local community is provided by school leaders and teachers with the support of the social teacher, who evaluate and assess the particular social environment, predict the possible effects of the environment on students, create educational and social education environment for the formation of the social activity of students.

Pedagogical skills and professionalism of social educator provides interaction with the community, thereby the foster social activity of pupils, their socialization in the local community, building of civil society, and development of school and community are based on democratic principles.

Postgraduate education system promotes the professional competence of social teachers, creating the necessary psycho- pedagogical conditions, and attracting adequate resources.

The article is entitled to study the features of scientific and methodological training of social workers to the formation of the social activity of students in their postgraduate education. The author reveals the scientific and theoretical approaches to the study of social activity of the individual, the direction and content of social workers activity on the formation of the socially active students, describes the content of scientific and methodological training of teachers in the course of social intercourse period and in the system of postgraduate education.

Key words: social activity of the individual, the forming of the social activity of the individual.

Сучасне українське суспільство, ставши на шлях формування нової державності, становлення повноцінного громадянського суспільства, висунуло нові вимоги до молоді.

Вільній, демократичній країні потрібні соціально активні, ініціативні, відповідальні, працьовиті, високоморальні люди, які вміють самостійно обирати сфери діяльності й прагнуть самовдосконалення та самореалізації в суспільстві, ефективно взаємодіють з іншими.

Розвиваючись у цьому напрямі, українська освіта зазнала істотних змін.

Однією з ідей, яка увійшла в сучасну освітню політику, стала суспільно орієнтована освіта, що становить концепцію розвитку місцевої спільноти, засновану на можливості активної взаємодії мешканців, шкіл, організацій у вирішенні проблем суспільного життя.

Школа і місцева спільнота в цій системі є сторонами природного і взаємовигідного соціального партнерства. При цьому школа як один із найстійкіших соціальних інститутів суспільства створює навколо себе структури громадянського суспільства та успішно розв'язує освітні завдання із залученням ресурсів громади.

Взаємодію школи та місцевої спільноти організовує керівник навчального закладу та вчителі за підтримки соціального педагога, який вивчає та оцінює особливості соціального середовища, прогнозує можливості його впливу на школярів, формує соціальні зв'язки, створює виховне середовище для розвитку соціальної активності учнів.

Педагогічна майстерність, професіоналізм соціального педагога допомагають у взаємодії з громадою, сприяючи формуванню соціальної активності учнів, їхній соціалізації в місцевій

спільноті, формуванні громадянського суспільства й розвитку школи та громади на основі демократичних принципів.

У зв'язку з цим, постає нагальна потреба в підготовці соціальних педагогів у вищих педагогічних навчальних закладах та в системі післядипломної педагогічної освіти. Однак, на жаль, у ВНЗ цього питанню досі не приділено належної уваги.

Аналізом сутності суспільно орієнтованої освіти, а також розвитком руху громадсько активних шкіл займалися: Т. Буйновський, М. Ворон, Л. Даниленко, Г. Єльнікова, Т. Єпанчинцева, Н. Клокар, Н. Крилова, Д. Кузлік, Ч. Лорінцом, С. Ліндемманн-Комарова, Ю. Мелех, Т. Сорочан, Н. Софій та ін.

Діяльність громадсько-активних шкіл як механізму розвитку громадянського- суспільства характеризується в дослідженнях таких авторів, як Т. Буйновський, І. Гревцова, Т. Єпанчинцева, М. Львова, А. Ткаліков та ін.

Процес формування й розвитку соціальної активності особистості досліджувався вітчизняними (І. Бех, О. Киричук, І. Мілославова, Н. Михайленко, Н. Пономарчук та ін.) та зарубіжними (Б. Ананьєв, Г. Андреева, Л. Байбородова, М. Бердяєв, Л. Божович, О. Гребенюк, Т. Мальковська, А. Мудрик, А. Реан та ін.) науковцями.

У педагогічній науці накопичено багатий досвід виховання в школярів соціальної активності. Масовий і передовий педагогічний досвід виховання соціально активної особистості з різних позицій було проаналізовано в роботах І. Бега, Б. Вульфова, Т. Коннікова, Т. Мальковської, І. Мар'єнко, А. Мудріка, Н. Пономарчук, М. Рожкова, Л. Спіріна, Л. Уманського, Г. Філонова, М. Ященко та ін.

Професійний розвиток соціальних педагогів у системі післядипломної освіти розглянуто в роботах В. Бочарової, І. Васютенкової, Л. Гончаренко, М. Гурьянкової, Л. Даниленко, Л. Митіної, Р. Овчарової, Н. Протасової та ін.

Однак проблема професійної підготовки соціального педагога до формування соціальної активності учнів в умовах взаємодії школи та громади вивчена недостатньо.

Мета статті: розкрити напрямки та зміст науково-методичної підготовки соціальних педагогів до формування соціальної активності учнів у системі післядипломної педагогічної освіти.

Завдання статті:

- здійснити огляд наукових підходів до визначення поняття «соціальна активність особистості»;
- проаналізувати напрямки та зміст діяльності соціальних педагогів щодо формування соціальної активності учнів;
- охарактеризувати зміст науково-методичної підготовки соціальних педагогів у курсовий і міжкурсний періоди в системі післядипломної педагогічної освіти.

Соціальна активність особистості - поняття міжпредметне і в однаковій мірі використовується філософією, соціологією, психологією, педагогікою.

У філософії вивченням змісту цього поняття займалися Е. Ануфрієв, Г. Ареф'єва, В. Афанасьєв, В. Беленький, Л. Буєва, Ю. Волков, Ф. Вяккерев, М. Демін, Т. Лапіна, М. Каган, Р. Косолапов, В. Крем'янський, Л. Петрушенко, Б. Українцев та ін.

Узагальнюючи різні підходи, можна визначити два філософські напрями щодо розуміння соціальної активності особистості.

Представники першого напрямку - Е. Ануфрієв, Г. Ареф'єва, Л. Буєва, Ю. Воробйов, В. Ушаков та інші - поняття «соціальна активність особистості» розглядають як особливий тип ставлення соціального суб'єкта до природного й соціального середовища в процесі діяльності, тобто як творчо-перетворювальне ставлення.

Представники другого напрямку - Л. Архангельський, Л. Буєва, В. Мордкович, Г. Малінін, М. Сужиков та інші - соціальну активність особистості вважають внутрішньою властивістю, станом, ознакою соціального суб'єкта.

Загальний погляд філософів на поняття «соціальна активність особистості» зводиться до таких положень:

Людина не пристосовується до світу (як тварина), а змінює його в своїх цілях, його діяльність як соціальної істоти є цілеспрямованою, осмисленою і творчою за своїм змістом.

Соціальна активність перетворює не лише навколишній світ, що оточує людину, а й саму людину. При цьому вирішальне значення в розвитку соціальної активності людини має громадське середовище, яке є скарбницею знань і культурно-історичного досвіду людства.

У соціології поняття «соціальна активність особистості» учені розглядають щодо діяльнісного й особистісного підходів.

Представники першого напрямку (Е. Бабосов, Г. Зборовський, Е. Токарева, С. Фролов та інші) під «соціальною активністю» мають на увазі міру (ступінь), характеристику цілеспрямованої діяльності людини, пов'язану з перетворенням суспільного середовища й формуванням соціальних якостей особистості [1, с.131].

Соціологи другого напрямку (О. Якуба та А. Кратко) вважають, що «соціальна активність - це системна соціальна якість особистості, у якій виражається й реалізується рівень її соціальності, тобто глибина й повнота зв'язків із соціумом, рівень перетворення особистості в суб'єкт суспільних відносин» [2, с.20].

На наш погляд, ці підходи не суперечать, а доповнюють один одного, орієнтуючись на уявлення про становлення індивіда як особистості в суспільстві у процесі соціальної діяльності (А. Кравченко, І. Конєв, А. Леонтьєв, А. Петровський, С. Рубінштейн, І. Смирнов, Д. Фельдштейн, В. Ядов та ін.).

Отже, соціологи стверджують, що соціальна активність особистості виявляється в суспільній діяльності людини, коли відбувається взаємовплив суспільства на людину, людини на суспільство; формуються соціальні якості особистості, культурно-історичні відносини між людьми; змінюється і людина, і соціальне середовище.

У психологічному плані соціальна активність характеризується як особистісна якість, що ґрунтується на потребах та інтересах особистості, існує як внутрішня готовність до дії, яка забезпечує життєдіяльність людини в соціумі (К. Абульханова-Славська, І. Бех, В. Коган, Е. Поліканова, О. Смирнова, І. Цевельова та ін.).

Психологи К. Абульханова-Славська, Ю. Гіппенрейтер, О. Коваль, В. Крутецький, Н. Лейтес, А. Петровський, С. Рубінштейн, Д. Фельдштейн та інші стверджують, що джерелом соціальної активності особистості є її органічні та духовні потреби. З розвитком людини її соціальна активність як природна здібність перетворюється в соціальну систему установок, інтересів, потреб й у взаємодію особистості з навколишнім середовищем. Цей процес, на думку Д. Фельдштейна, передбачає усвідомлення людиною суспільних явищ, предметних складових соціальних відносин, розвиток соціальних потреб; має громадянську спрямованість, насамперед потреби в колективній взаємодії та відповідних мотивах, що спонукають до співпраці, участі в практичній діяльності, що має соціально-ціннісну спрямованість [3, с.80].

Психологи зазначають, що соціальна активність пронизує усі сфери життя людини. Вона виявляється як здатність до оптимального балансу між індивідуальним і соціальним, є важливим чинником в організації особистого часу і побудові життєвої стратегії людини.

У педагогіці проблему соціальної активності особистості порушують багато дослідників (Л. Архангельський, Б. Вульф, В. Бехтерев, А. Зосимовський, Т. Лапіна, А. Макаренко,

Т. Мальковська, В. Сластьонін, Г. Смирнов, В. Сухомлинський, К. Ушинський, С. Шацький та ін.). Це поняття вони розглядають із позиції діяльнісного підходу.

Науковці (І. Бех, Дж. Дьюї, А. Макаренко, Т. Мальковська, Є. Пилипчевська, В. Сухомлинський, С. Шацький та ін.) стверджують, що соціальна активність - це інтегративна якість особистості, яка виявляється в ініціативній, спрямованій, соціально значущій діяльності й готовності діяти в інтересах соціальної спільноти [4, с.15].

Вона не є природженою, на її формування спрямовані зусилля батьків, педагогів, місцевої громади. На думку К.Абульханової-Славської, Т.Борисової, С.Керкіса, Л.Кленевської та інших, в основі соціальної активності лежать якості особистості: ініціативність, старанність, соціальна відповідальність, вимогливість до себе і ін., що дає підстави говорити про соціальну активність як інтегративну якість.

Отже, учені-педагоги пов'язують соціальну активність із процесом виховання молодого покоління і розглядають її як інтегративну якість особистості, що проявляється в готовності та відношенні особистості до соціально значущої діяльності (праці, громадської роботи, зацікавленості в розвитку громади, взаємовідношень з іншими людьми та ін.).

Узагальнюючи погляди вчених, можна розглядати соціальну активність особистості як актуальну соціальну потребу, як перетворюючу здатність (властивість), як стійку інтегративну якість особистості.

Як актуальна потреба соціальна активність реалізується в певній системі цільових установок, мотивів, що визначають інтереси особистості, її включення до діяльності, пов'язаної із задоволенням виниклої потреби [5, с.28].

Як перетворювальну здатність соціальну активність реалізують відповідні соціальні знання, уміння й навички, спрямовані на розвиток себе й середовища згідно з інтересами особистості та суспільства [5, с.28].

Як стійка інтегративна якість соціальна активність виявляється в ініціативності, старанності, соціальній відповідальності, вимогливості до себе та інших відповідних якостях [6, с.240].

Отже, сутнісними характеристиками соціальної активності є:

- самодетермінація (джерелом соціальної активності є потреби особистості; внутрішнє, усвідомлене спонукання, готовність до діяльності);
- соціальна взаємодія (взаємозв'язок особистості із соціумом, який виявляється в соціально продуктивній діяльності, спілкуванні, пізнанні, результатом чого є розвиток особистості й соціального середовища).

У контексті нашого дослідження соціальна активність особистості розглядається як інтегративна якість особистості, заснована на соціальних потребах щодо реалізації суспільно значущих завдань, знаннях і досвіді, уявленнях про індивідуальні особливості, існує як спрямованість до різних видів соціально корисної діяльності.

Науковці (Дж. Дьюї, С. Керкіс, Т. Мальковська, А. Мудрик, Л. Рагозіна, Н. Щуркова, С. Шацький та ін.) стверджують, що соціальна активність особистості формується за допомогою засвоєння соціального й життєвого досвіду.

Школа, налагоджуючи співпрацю з громадою, може розширити соціальну взаємодію учнів, завдяки чому вони долучаються до суспільно корисної діяльності, виконують різні соціальні ролі, збагачують свій життєвий і соціальний досвід.

Формування соціальної активності учнів слід розглядати як одне із завдань виховання, що забезпечує засвоєння й відтворення індивідом соціального досвіду, комфортне й гармонійне входження людини в життя суспільства. Формування й розвиток соціальної активності особистості відбувається в процесі спільної діяльності та спілкування у соціально-педагогічному середовищі.

Участь соціального педагога у формуванні соціальної активності учнів дає підстави оптимізувати спільну діяльність школи та громади.

Соціальний педагог вивчає особливості соціального середовища й умови життя місцевого населення; розвиває цивільну і правову культуру мешканців села (міста), формує в них цінності участі у справах громади; сприяє зміцненню відчуття єдності. Ця робота соціального педагога відкриває людям можливість участі в житті громади.

Усередині місцевої спільноти соціальний педагог налагоджує нові соціальні зв'язки, які сприяють залученню організацій, громадських асоціацій, державних структур, органів місцевого самоврядування до формування загальних інтересів і потреб місцевого населення, спільної діяльності для їх задоволення, соціального розвитку громади.

Така робота соціального педагога дозволяє активізувати місцеве населення, включити його в соціально значущу діяльність, оптимізувати середовище, де зберігаються справжні людські цінності, соціальний і життєвий досвід.

Виховний потенціал громади соціальний педагог використовує в роботі з учнями, особливо з дітьми з девіантною поведінкою. Він залучає школярів до суспільно корисної діяльності відповідно до їхніх потреб та інтересів; вчить взаємодіяти з іншими людьми, у процесі чого відбувається засвоєння відповідного соціального й життєвого досвіду та формування соціальної активності.

Взаємодія школи та громади, створення виховного соціально-педагогічного середовища для формування соціальної активності учнів передбачає діяльність усього педагогічного колективу школи. Завдання соціального педагога полягають у наданні психолого-педагогічної підтримки діяльності вчителів-предметників та класних керівників.

Соціальний педагог у співпраці з учителями шукає нові методи, форми, технології організації соціально значущої діяльності учнів, мотивує їх до спільної роботи школи та громади, сприяє соціалізації школярів у місцевій спільноті, створює сприятливий для співпраці мікроклімат у колективі.

Робота соціального педагога в системі взаємодії школи та громади щодо формування соціальної активності учнів визначає такі напрямки його діяльності: здійснення взаємодії навчального закладу та місцевого співтовариства, співпраця з педагогічним колективом, робота з учнями щодо залучення їх до суспільно корисної діяльності. Ця діяльність соціального педагога вимагає від нього високого професіоналізму.

У Луганському інституті післядипломної педагогічної освіти створено умови для розвитку педагогічної майстерності соціальних педагогів щодо формування соціальної активності учнів.

Система роботи інституту післядипломної педагогічної освіти передбачає курси підвищення кваліфікації, систематичне залучення шкільних соціальних педагогів до різних форм науково-методичної роботи в міжкурсовий період та їх самоосвіту.

Зміст курсів підвищення кваліфікації соціальних педагогів: лекції, практичні заняття, спецкурси, зорієнтовані на розвиток професійної компетентності соціальних педагогів щодо формування в учнів соціальної активності.

Наприклад, спецкурс на тему «Формування соціальної активності в учнів девіантної поведінки» розвиває психолого-педагогічну компетентність соціальних педагогів щодо формування в учнів девіантної поведінки соціальної активності.

Під час практичної роботи соціальні педагоги отримують знання про зміст і причини девіантної поведінки школярів; педагогічні умови формування їхньої соціальної активності; форми, методи й засоби залучення учнів із девіантною поведінкою до соціально значущої діяльності. Розвивають уміння створювати соціально-педагогічне середовище для формування соціальної активності школярів; мотивувати учнів із девіантною поведінкою до виконання позитивних соціальних ролей, участі в суспільно корисній діяльності; підтримувати педагогічний контакт з учнями, які мають проблеми й труднощі в соціальній взаємодії. Формують установки на необхідність об'єднання зусиль школи та громади щодо формування соціальної активності учнів із девіантною поведінкою.

Науково-методичний супровід у міжкурсовий період реалізують проекти професійного розвитку, науково-практичні семінари, конференції, майстер-класи, круглі столи, презентації досвіду роботи, консультації, спрямовані на розвиток професіоналізму соціальних педагогів, зокрема на вирішення аналізованої педагогічної проблеми.

Підготовка соціальних педагогів до участі в таких заходах є стимулом до розгляду теоретичних джерел, переосмислення й систематизації власної діяльності, збагачення свого досвіду роботи в процесі спілкування.

Прикладом обговорення цієї проблеми в міжкурсовий період може бути проект професійного розвитку для соціальних педагогів загальноосвітніх шкіл «Діяльність соціальних педагогів щодо формування соціальної активності учнів у взаємодії школи та громади».

Мета проекту полягає в розвитку соціально-педагогічної компетентності соціальних педагогів щодо формування соціальної активності учнів у взаємодії школи та громади.

Структура проекту представлена трьома тематичними модулями.

1. Соціально-педагогічна робота в громаді щодо формування в учнів соціальної активності.
2. Створення соціально-педагогічного середовища щодо формування соціальної активності учнів у взаємодії школи та громади.
3. Формування соціальної активності учнів засобами проектної діяльності.

Навчальний план проекту професійного розвитку містить лекції, семінари, практичні заняття та самостійну роботу соціальних педагогів.

Після закінчення проекту професійного розвитку учасники отримують сертифікати консультантів. Вони повинні знати зміст наукових понять «соціальна активність особистості», «соціальна взаємодія»; визначати педагогічні умови формування соціальної активності учнів; упроваджувати в практику технології, форми й методи взаємодії школи та громади, спрямовані на формування соціальної активності учнів.

Учасники проекту повинні мати сформовані вміння (навички) щодо створення соціально-педагогічного середовища, організації спільно з громадою соціально корисної діяльності, мотивації учнів до різних видів суспільно корисної діяльності; а також мати установку на співпрацю з громадою на основі партнерських відносин і розвиток професійно значущих умінь соціального педагога, потрібних для соціально-педагогічної роботи в школі.

Консультанти можуть брати участь у роботі міських (районних) методичних кабінетів (центрів), у діяльності школи (засіданнях методичних об'єднань, педагогічних радах тощо).

Результативність проекту «Діяльність соціальних педагогів щодо формування соціальної активності учнів у взаємодії школи та громади» характеризується публікаціями у фахових виданнях і презентацією досвіду роботи соціальних педагогів із проблеми на сайті інституту.

Самоосвіта соціальних педагогів як саморегульована пізнавальна діяльність, зорієнтована на вдосконалення професійної діяльності та особистісний розвиток у системі післядипломної освіти, реалізується в курсовий і міжкурсовий періоди з використанням ресурсів інституту: електронної бібліотеки, сайту інституту, методичних рекомендацій, індивідуальних консультацій та ін. Також порушує вивчення проблеми розвитку педагогічної майстерності соціальних педагогів щодо формування соціальної активності особистості.

Прикладом може слугувати участь соціальних педагогів у роботі форуму на сайті інституту, де вони обговорюють проблему «Формування соціальної активності учнів у взаємодії школи та громади», презентують свій досвід роботи.

Висновки. В умовах демократизації суспільства, модернізації сучасної системи освіти активізується професійна діяльність соціальних педагогів, що сприяє розвитку їхньої професійної компетентності, педагогічної майстерності. Система післядипломної

педагогічної освіти допомагає вирішити поставлене завдання, створюючи психолого-педагогічні умови, залучаючи відповідні ресурси для її реалізації.

Подальші дослідження будуть зорієнтовані на розробку методичних рекомендацій для соціальних педагогів щодо формування соціальної активності учнів у взаємодії школи та громади.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зборовский Г. Е. Общая социология / Г. Е. Зборовский.- М. : Гардарики, 2004. – 234 с.
2. Кратко А. А. Соціологія / А. А. Кратко, Е. А. Якуба. - Х. : Константа, 1996. – 192 с.
3. Фельдштейн Д. И. Психологические основы общественно полезной деятельности подростков / Д. И. Фельдштейн. - М. : Педагогика, 1982. – 224 с.
4. Пилипчевская Н. В. Изучение социальной активности студентов педагогического ВУЗа: теория и практика / Н. В. Пилипчевская // Вестник ТГПУ, 2008. – Выпуск 2 (76). - С.15-19.
5. Мальковская Т. Н. Социальная активность / Т. Н. Мальковская. – М. : Педагогика, 1988. – 144 с.
6. Третьяков Н. Ф. Социальная активность личности / Н. Ф. Третьяков. – М. : Педагогика, 2001. – 230 с.

REFERENCES

1. Zborowski G.E. General Sociology / G.E. Zborowski. – М. : Gardariki 2004. – 234 p.
2. Kratko A.A. Sociology / A. A. Kratko, E.A. Yakuba. – Kh. : Constanta, 1996. – 192 p.
3. Feldstein D.I. Psychological foundations of socially useful activity of adolescents / D.I. Feldstein. – М. : Pedagogy, 1982. – 224 p.
4. Pilipchevskaya N.V. Study of social activity of students of pedagogical college: Theory and Practice / N.V. Pilipchevskaya // Vestnik TGPU, 2008. - Issue 2 (76). - P. 15-19.
5. Malkovskaya T.N. Social Activity / T.N. Malkovskaya. – М. : Pedagogy, 1988. – 144 p.
6. Tretyakov N.F. Socially active person / N.F. Tretyakov – М. : Pedagogy, 2001. – 230 p.

УДК 378. 37.08

КРИТЕРІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Гордєєва Т.Є., аспірант

*Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, бульвар Шевченка, 81,
м. Черкаси, Україна*

tanya.gricenko@mail.ru

У статті визначено та обґрунтовано функціональний, мотиваційно-особистісний та інформаційно-комунікаційний компонент професійної мобільності соціальних працівників. На основі виділених складових професійної мобільності автор пропонує розглядати діяльнісний, суб'єктивний та критерій професійної спрямованості майбутніх соціальних працівників.

Ключові слова: компоненти професійної мобільності, критерії професійної мобільності, функціональний компонент, мотиваційно-особистісний компонент, інформаційно-комунікаційний компонент, суб'єктивний критерій, функціональний критерій, критерій професійної спрямованості.